

О. М. ГОНЧАРЕНКО

Олена Миколаївна Гончаренко, кандидат юридичних наук, доцент, доцент Київського національного торговельно-економічного університету

**ЩОДО СПІВСТАВНОГО АНАЛІЗУ САМОРЕГУЛЮВАННЯ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Актуалізація дослідження проблематики саморегулювання господарської діяльності спрямована насамперед на пошук ефективної моделі правового регулювання господарської діяльності в Україні. Разом із тим науковцями пропонуються різні категорії, конструкції, дефініції, які певним чином пов'язуються із саморегулюванням та, можливо, мають певні спільні риси. Специфіка змісту саморегулювання господарської діяльності, під яким у переважній більшості розуміють створення та реалізацію певних правил самими учасниками, приводить до потреби визначення співвідношення з іншими юридичними категоріями, які застосовуються поряд із саморегулюванням та недостатньо вивчені у співвідношенні і взаємодії із саморегулюванням господарської діяльності.

Тому **метою** цієї статті є зіставний аналіз поняття «саморегулювання господарської діяльності» із іншими дефініціями, які застосовуються при визначенні особливостей правового регулювання у господарській діяльності.

Питання саморегулювання у господарському праві досліджували такі вчені: О. Бакалінська, О. Беяневич, В. Добровольська, О. Кологойда, В. Мілаш, В. Полюхович, В. Щербина та ін. Акцентувалася увага на особливостях саморегулювання у різних сферах економічної діяльності. Поряд із висвітленою проблематикою, що стосується договірної саморегулювання, приватноправового регулювання не розкритими залишаються аспекти співвідношення понять у загальній системі правового регулювання господарської діяльності.

У юридичній науці можна зустріти різні споріднені дефініції із «саморегулюванням», які не є синонімічними: договірне регулювання¹, внутрішнє регулювання², «м'яке право»³, індивідуальне регулювання⁴, локальне регулювання⁵, автономне регулювання⁶, недержавне регулювання⁷, приватноправове регулювання⁸, децентралізоване, диспозитивне правове регулювання⁹ тощо. Усі ці терміни за своєю деонтологічною особливістю не збігаються, однак містять загальні системні поняття для опису та визначення сутності досліджуваної категорії. Деякі з них, зокрема «локальне регулювання», є складовими елементами саморегулювання, інші ж описують ознакові особливості («автономне регулювання», «внутрішнє регулювання»), треті виступають описовою ознакою суб'єкту саморегулювання («індивідуальне регулювання»), четверті є властивостями саморегулювальних актів («м'яке право»), п'яті – загальним системним поняттям, а саморегулювання – його різновидом («недержавне регулювання») та застосовуються як тотожні за змістом поняття («приватне регулювання»). В. С. Мілаш використовує термін «свідоме саморегулювання», протиставляючи його стихійній ринковій саморегуляції¹⁰.

В українській науці теорії права, яка є засадничою галуззю щодо виробництва правових конструкцій, категорій, концепцій, що в подальшому розвитку використовуються іншими юридичними науками, недостатньо розроблена проблематика саморегулювання як теоретичної правової конструкції, механізму саморегулювання, його засобів, однак акцентовано на окремих засобах саморегулювання¹¹, особливостях функціонування правової системи в синергетичному аспекті¹² тощо.

Деякі вчені під саморегулюванням розуміють договірне регулювання: «Договірне регулювання (саморегулювання). Суб'єктами цього регулювання виступають учасники договорів, угод, контрактів»¹³ та відносять його до окремого виду правового регулювання – піднормативного (індивідуального) правового регулювання. Це регулювання конкретних суспільних відносин, що ґрунтується на нормативному регулюванні, яке не вичерпане нормотворцем і допускає додаткове регулювання стосовно персонально визначених осіб і конкретних діянь¹⁴. Однак виходячи із сутності поняття саморегулювання його не можна віднести до піднормативного регулювання, оскільки самі суб'єкти саморегулювання можуть встановлювати певні правила, які не заборонені законом у сфері приватноправових відносин.

Крім того, відповідно до Принципів міжнародних комерційних договорів УНІДРУА (2010), вони повинні застосовуватись, коли сторони дійшли згоди про те, що їхній договір буде регулюватись цими Принципами¹⁵. Принципи УНІДРУА є «автономним» правопорядком, а не піднормативним регулюванням. Тому саморегулювання не вичерпується тільки індивідуальним (договірним) регулюванням в аспекті визначення додаткових до основних умов договору, а допускає вибір правопорядку, правової системи, системи норм для врегулювання договірних відносин. Крім того, не слід забувати про певні стандарти у професійній діяльності суб'єктів господарської діяльності, які теж важко назвати піднормативними або додатковими, адже суб'єктами господарської діяльності відбувається створення норм саморегулювання як окремої системи норм відмінної від системи норм, що створюються державою (звичайно у межах визначених імперативними нормами держави). Тому

запропонований науковцем рівень піднормативного регулювання не визначає саморегулювання. Більш прийнятною є позиція М. М. Сібільова, який виділяє дві базові моделі правового регулювання договірних відносин: зовнішню (імперативне, державне регулювання) та внутрішню регулювання (саморегулювання)¹⁶.

Саморегулювання не слід ототожнювати із приватноправовим регулюванням. Приватноправове регулювання здійснюється за допомогою норм приватного права, спільним із саморегулюванням є застосування засобів (договір, звичай торгового, ділового обороту). Наприклад, фахівці з приводу правил, які розроблені не самими суб'єктами та які можуть регулювати поведінку третіх осіб, зазначають: «Коли правила не є правилами самої компанії, коли політичні цілі цих правил не є цілями компанії, коли компанія не регулює себе, такий процес не має нічого спільного з «саморегулюванням» і його скоріше варто описувати як «підтримка правопорядку приватними силами». Багато проблем, що виникають при розробці політики в цій галузі, є наслідком того, що політики не бачать цю важливу відмінність»¹⁷. Тому саморегулювання – це спосіб, у який може здійснюватися приватноправове регулювання.

Саморегулювання господарської діяльності пов'язують із дією «м'якого» права, системи норм. Фактично «м'яке» право – це система засобів (інструментів), які використовуються при саморегулюванні господарської діяльності. Так, суб'єкти господарської діяльності можуть розробляти певні стандарти, етичні кодекси поведінки, систему норм або ж кодифікувати звичай ділового обороту тощо. «М'яке» право не має загальнообов'язкового юридичного характеру для усіх суб'єктів господарювання, не забезпечується примусом з боку держави, однак може набути рис «твердого» права у разі домовленості між учасниками конкретних правовідносин. Водночас помилково «м'яке» право ототожнювати з діяльністю виключно суб'єктів приватноправових або ж економічних відносин.

До актів «м'якого права» традиційно відносять юридично необов'язкові рішення міжнародних організацій та наддержавних органів, включаючи рекомендації, прийняті на міжнародних конференціях. Слід також назвати декларативні, рекомендаційні, інформаційні та інтерпретаційні акти міжнародних неурядових організацій, а також рішення міжнародних судів і трибуналів¹⁸. Можна сказати, що засоби саморегулювання господарської діяльності являють собою окрему групу «м'якого» права, яку слід поділити на дві підгрупи: акти *Lex mercatoria* (позанаціонального торгового права) (наприклад, Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА, акти Міжнародної торгової палати тощо); локальні акти суб'єктів господарювання (наприклад, транснаціональних корпорацій, торгових палат). Отже, при саморегулюванні господарської діяльності застосовуються інструменти «м'якого» права.

В юридичній науці саморегулювання часом пов'язують, а іноді ототожнюють із індивідуальним регулюванням. Слід погодитися з В. С. Мілаш, яка зазначає, що в правовій науці відсутній єдиний погляд на сутність і зміст індивідуального регулювання як такого. Одні дослідники вважають, що на вказаному рівні правового регулювання відбувається реалізація норм права шляхом перетворення юридичних ідеальних моделей на дійову систему суспільних відносин; другі визначають його як вид правомірної діяльності суб'єктів права, яка пов'язана з вирішенням юридично значущих питань і результатом якої є індивідуальний правовий акт (судове рішення, адміністративний акт тощо); треті репрезентують названий рівень індивідуальними нормами, а не актами реалізації прав та обов'язків, які є похідними від них¹⁹. Крім того, науковець підкреслює, що уся сукупність індивідуальних норм (мікронорм) утворює індивідуальний рівень правової регламентації ринкових відносин, який безпосередньо сформувався у межах господарської діяльності не як воля державної влади, а як воля самих учасників ринкових відносин²⁰. Отже, виходячи із зазначеного мікронорми презентують та визначають конкретну життєву ситуацію, тому їх не можна ототожнювати із саморегулювальною нормою, яка хоч і встановлюється самостійно суб'єктами правозастосування, але може застосовуватися щодо невизначеного кола суб'єктів та до певних сфер правовідносин.

Індивідуальне регулювання пов'язують із прийняттям індивідуальних рішень щодо конкретної життєвої ситуації в межах, визначених нормативно-правовими актами (індивідуальне регулювання – це впорядкування поведінки людей за допомогою правозастосовних актів, тобто індивідуальних рішень, розрахованих на одну конкретну життєву ситуацію, одну особу). При правозастосовній конкретизації відбувається переведення нормативного припису в індивідуальний²¹. Таке визначення важко поєднати із саморегулюванням, адже чітко прослідковується імперативна складова «правозастосовний акт» навіть на рівні індивідуального регулювання.

Дехто, визначаючи обов'язкові та факультативні ознаки індивідуального регулювання, до останніх відносять: можливість суб'єкта діяти на власний розсуд; виконання функції правозаповнення (заповнення прогалів у нормативно-правовому регулюванні); можливість у процесі індивідуального правового регулювання визначити його процедуру²².

Досліджуючи питання саморегулювання (індивідуального регулювання) у сфері комерційних договорів, В. С. Мілаш зазначає, що мікронорми є другим «шаблем» регламентації суспільних відносин, коли етап прямого регулювання від імені держави на локальному рівні замінюється етапом саморегуляції²³. Однак, на нашу думку, такий порядок регламентації суспільних відносин більш притаманний для публічно-правової сфери, а не для приватноправової, у тому числі для саморегулювання господарської діяльності. Адже суб'єкт саморегулювання намагається спочатку самостійно унормувати ту чи іншу поведінку, узгоджуючи певні її моменти з контрагентом, сформувати ті положення, які відповідають спільному баченню, після цього на основі власного праворозуміння, правосвідомості та культури відбувається формалізація у виді чи то господарського договору, чи інших засобів саморегулювання, і лише після цього суб'єкти переходять до другого «шабля» регламентації – зіставлення узгоджених положень із нормами визначеними законодавством. Іноді

цього етапу у правовідносинах не відбувається. Такі приклади досить розповсюджені у випадку не дотримання норм законодавства, невідповідності публічному порядку, імперативним нормам (визнання договору нікчемним тощо). Отже, на нашу думку, при саморегулюванні первинним шаблоном є саморегулювні норми (мікронорми (В. С. Мілаш)), а вже другим шаблоном – законодавчі норми (державне регулювання).

Водночас науковець стверджує, що сам індивідуальний рівень правового регулювання ринкових відносин не слід розглядати як другорядний, похідний від законодавчого. Індивідуальне впорядкування за своїм впливом на ринкові відносини ширше від нормативно-законодавчого, оскільки останнє здатне лише регламентувати їх, а не організовувати²⁴. Погоджуючись з позицією автора щодо надання належного місця індивідуальному регулюванню (саморегулюванню) та відходу від його другорядного статусу, усе ж таки слід зазначити, що нормативно-законодавче регулювання також здатне організовувати ринкові відносини, особливо, коли це стосується застосування імперативних норм. Тому думка про те, що індивідуальне впорядкування є ширшим за своїм впливом на ринкові відносини від нормативно-законодавчого є передчасною, можливо, дещо перспективною для України як напрям подальших пошуків чи один із аспектів модернізації законодавства.

Саморегулювання – це ширше поняття і співвідноситься із індивідуальним регулюванням як загальне й часткове. Індивідуальне регулювання відбувається на рівні окремих суб'єктів, що створюють норми лише для себе (локально), у той же час саморегулювання може набувати загального характеру шляхом створення «м'яких норм» у певних сферах господарської діяльності.

Проведений аналіз наукових поглядів з приводу індивідуального регулювання приводить до висновку: саморегулювання та індивідуальне регулювання не є тотожними поняттями, однак деякі їх властивості збігаються у випадку врегулювання конкретних життєвих ситуацій між конкретними суб'єктами (договірне регулювання, заповнення нормативних прогалів). Разом із тим саморегулювання може відбуватися і щодо невизначеного (індивідуально неконкретизованого) кола осіб, які здійснюють певний вид діяльності (саморегулювні організації, які розробляють певні кодекси поведінки).

Крім того, за рівнем юридичних засобів, що застосовуються у правовому регулюванні, науковці розрізняють регулювання субординаційне, координаційне, автономне (допоміжне щодо субординаційного і координаційного) – передбачає самостійне визначення особою власного варіанта законотворчої поведінки у сфері, не врегульованій правом, без порушення прав інших осіб, без вступу з ними у безпосередні стосунки²⁵. Виходячи з позиції науковця, автономне регулювання слід віднести до саморегулювання, тобто саморегулювання виступає як юридичний засіб правового регулювання. Як бачимо, О. Ф. Скакун під саморегулюванням розуміє додаткове до нормативного регулювання, таке що доповнює останнє, а не повністю є відділеним від нормативного регулювання. Окрім того, автор під саморегулювання розуміє лише договірне регулювання, що значно звужує поняття саморегулювання.

Однак немає одностайності із приводу визначення автономного регулювання. Так, М. М. Сібільов зазначає, що на відміну від саморегулювання автономне регулювання відбувається хоча і за волею суб'єктів, але лише у випадках наявності на це волі публічної влади, яка в диспозитивній нормі визначає не тільки випадки, коли здійснення його є можливим, а й встановлює його чіткі межі (глибину). Це пов'язано з тим, що автономне (піднормативне) регулювання відбувається у межах зовнішнього державного регулювання²⁶. З приводу вказаного хотілося б зазначити, що вибір належної поведінки в межах диспозитивних норм також є саморегулюванням, адже надає суб'єкту право вибору, тобто доповнює та збагачує правові моделі вибору поведінки, визначення норм, якими б врегулювалися певні правовідносини (наприклад, договір міжнародної купівлі-продажу товарів). Свобода дій у суспільстві не може бути безмежною, право – це здобуток суспільства, яким також цілком закономірно визначаються межі поведінки суб'єкта, що теж повинні бути встановлені на основі верховенства права.

У юридичній науці зустрічається бачення з приводу пов'язаності саморегулювання господарської діяльності та децентралізації. Децентралізоване, диспозитивне правове регулювання (метод координації) визначається активністю учасників регульованих суспільних відносин²⁷. Насамперед децентралізований погляд на право виражається в локальному регулюванні господарської діяльності. Так, В. В. Форманюк зазначає: «... локальне регулювання здійснюється колективом і слугує правовою формою самоорганізації цього колективу і відповідно самостійного регулювання ним внутрішньоорганізаційних відносин, що складаються в рамках конкретної організації... локальне регулювання характеризується набагато більшим динамізмом, ніж, наприклад, централізоване. Локальні нормативно-правові акти приймаються там, де вони й застосовуються, часто одними і тими ж суб'єктами»²⁸. М. П. Руденко вказує: «Локальне регулювання має цільовим призначенням реалізацію приватноправових інтересів господарюючого суб'єкта. Локальне регулювання за своєю сутністю є саморегулюванням, оскільки правові норми, що містяться в локальних нормативних актах суб'єктів господарювання, приймаються самими учасниками внутрішньогосподарських відносин та поширюють дію на останніх»²⁹. Проведений аналіз приводить до висновку про відсутність одностайності поглядів науковців із приводу локального регулювання та співвідношення його із саморегулюванням господарської діяльності. У той же час слід акцентувати на необхідності подальшого зазначеного наукового дослідження.

Саморегулювання господарської діяльності є одним із способів правового регулювання, тому певні його ознакові властивості можна спостерігати при описі інших різновидів правового регулювання. Недостатність наукових розробок з приводу місця саморегулювання господарської діяльності в правовій системі України визначає потребу всебічного вивчення цієї проблематики, у тому числі в аспекті пошуку та ідентифікації дефініцій, пов'язаних із ним.

- ¹ Скакун О. Ф. Теорія права і держави / О. Ф. Скакун. – К. : Правова єдність, 2010. – 525 с.
- ² Сібільов М. М. Співвідношення актів цивільного законодавства і договору та базові моделі регулювання договірних відносин за чинним Цивільним кодексом України / М. М. Сібільов // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2004. – № 4. – С. 56–61: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2004_4_10; Погрібний С. О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України: дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.03. / С. О. Погрібний; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2009. – С. 178; Погрібний С. О. Регулювання договірних відносин у цивільному праві України: співвідношення їх внутрішнього (саморегулювання) і зовнішнього (державного) регулювання / С. О. Погрібний // Право України. – 2012. – № 9. – С. 35.
- ³ Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії / В. Г. Буткевич, В. В. Мицик, В. В. Задорожній. – К. : Либідь, 2002. – 608 с.; Коломацька С. П. Транснаціональне торгове право : навч. посіб. / С. П. Коломацька. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 204 с.; Мережко А. А. Транснаціональне торгове право (Lex mercatoria) / А. А. Мережко. – К. : Таксон, 2002. – 463 с.; Шалінська І. В. Ознаки та види актів «м'якого права» / І. В. Шалінська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2013. – Вип. 23. – Ч. 1.– Т. 1. – С. 104–107. – (Серія «Право»); Peters A. Soft Law as a New Mode of Governance: A Legal Perspective / A. Peters, I. Pagotto // NEWGOV: New Modes of Governance. – 2006. – P. 7. URL : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ssrn.com/abstract=1668531>; Somma A. Some Like it Soft. Soft Law and Hard Law in the Shaping of European Contract Law / The Politics of The Draft Common Frame of Reference / Ed. by A. Somma. Alphen aan der Rijn, 2009. – P. 51; Goldmann M. We Need to Cut Off the Head of the King: Past, Present, and Future Approaches to International Soft Law / M. Goldmann // Leiden Journal of International Law. – 2012. – Vol. 25. – № 2. – P. 3; Guzman A. T. International Soft Law / A. T. Guzman, T. L. Meyer // The Journal of Legal Analysis. – 2011. – Vol. 2. – № 1. – P. 221, 222.
- ⁴ Мілаш В. С. Приватно-правові підвалини господарського правопорядку: сучасний стан і перспективи модернізації / В. С. Мілаш // Теорія і практика правознавства. – 2014. – Вип. 1 (5). – С. 1–21; Григорьев А. С. Механізм індивідуального правового регулювання общественных отношений : моногр. / А. С. Григорьев. – М. : Юрлитинформ, 2012. – 144 с.
- ⁵ Руденко М. П. Локальне регулювання внутрішньогосподарських відносин: сутність та принципи / М. П. Руденко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – № 38. – Т. 1. – С. 108–111. – (Серія «Право»); Тичкова О. Ю. Локальні корпоративні норми у цивільно-правовому регулюванні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О. Ю. Тичкова; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2009. – 20 с.
- ⁶ Загальна теорія держави і права : підруч. для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Х. : Право, 2009. – С. 219–220.
- ⁷ Бакаліньська О. О. Правове забезпечення добросовісної конкуренції в Україні: проблеми теорії і практики : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04 / О. О. Бакаліньська; НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака. – К., 2016. – 536 с.; Кибенко Е. Р. Корпоративное право Великобритании: Законодательство. Прецеденты. Комментарии / Е. Р. Кибенко. – К. : Юстиниан, 2003. – С. 57–58.
- ⁸ Махінчук В. М. Приватноправове регулювання підприємницьких відносин в Україні / В. М. Махінчук. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 320 с.
- ⁹ Алексеев С. С. Право: азбука – теория-философия: Опыт комплексного исследования / С. С. Алексеев. – М. : Статут, 1999; Загальна теорія держави і права : підруч. для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Х. : Право, 2009. – С. 219; Непомнящий О. М. Децентралізація державного регулювання будівельної діяльності: закордонний досвід для України / О. М. Непомнящий // Державне будівництво. – 2014. – № 1 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2014_1_30
- ¹⁰ Мілаш В. С. Приватно-правові підвалини господарського правопорядку: сучасний стан і перспективи модернізації / В. С. Мілаш // Теорія і практика правознавства. – 2014. – Вип. 1 (5). – С. 5.
- ¹¹ Бриль К. І. Правозастосовний акт як особливий вид індивідуальних правових актів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / К. І. Бриль; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2008. – 20 с.; Васянович О. А. Правовий звичай як форма права у сучасних правових системах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / О. А. Васянович; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2010. – 18 с.; Павлов С. С. Правові традиції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / С. С. Павлов; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2010. – 20 с.; Томашевська М. О. Корпоративні акти в системі джерел права України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / М. О. Томашевська; Ін-т законодавства Верхов. Ради України. – К., 2005. – 19 с.; Пархоменко Н. М. Договір у системі права України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Н. М. Пархоменко; НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 1998. – 16 с.; Юдін З. М. Тлумачення договору : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / З. М. Юдін; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2004. – 19 с.
- ¹² Кривцова І. С. Методологічна роль синергетики у порівняльно-правовому пізнанні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / І. С. Кривцова; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2008. – 20 с.
- ¹³ Скакун О. Ф. Теорія права і держави. – К. : Правова єдність, 2010. – С. 235.
- ¹⁴ Там само.
- ¹⁵ Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА (2010) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2010/translations/blackletter2010-ukrainian.pdf>
- ¹⁶ Сібільов М. М. Співвідношення актів цивільного законодавства і договору та базові моделі регулювання договірних відносин за чинним Цивільним кодексом України / М. М. Сібільов // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2004. – № 4. – С. 58.
- ¹⁷ Путеводитель по саморегулированию сетевых СМИ Вена, 2013. – С. 61 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/ru/fom/99561?download=true>
- ¹⁸ Guzman A. T. International Soft Law / A. T. Guzman, T. L. Meyer // The Journal of Legal Analysis. 2011. – Vol. 2. – № 1. – P. 221, 222.
- ¹⁹ Мілаш В. С. Приватно-правові підвалини господарського правопорядку: сучасний стан і перспективи модернізації / В. С. Мілаш // Теорія і практика правознавства. – 2014. – Вип. 1 (5). – С. 2–3.
- ²⁰ Мілаш В. С. Комерційний договір у господарському праві: теоретичні проблеми становлення та розвитку : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.04 / В. С. Мілаш; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2008. – С. 230.

- ²¹ Гіда Є. О. Теорія держави та права : підруч. / Є. О. Гіда, Є. В. Білозьоров, А. М. Завальний. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2011. – С. 276.
- ²² Григорьев А. С. Механизм индивидуального правового регулирования общественных отношений : моногр. / А. С. Григорьев. – М. : Юрлитинформ, 2012. – С. 18–20.
- ²³ Мілаш В. С. Вказана праця. – С. 228.
- ²⁴ Там само. – С. 230.
- ²⁵ Скакун О. Ф. Теорія права і держави. – К. : Правова єдність, 2010. – С. 236.
- ²⁶ Сібільов М. М. Цивільно-правовий договір як регулятор суспільних відносин / М. М. Сібільов // Право України. – 2014. – № 2. – С. 40.
- ²⁷ Алексеев С. С. Право: азбука – теория-философия: Опыт комплексного исследования / С. С. Алексеев. – М. : Статут, 1999. – С. 370–372.
- ²⁸ Форманюк В. В. Реалізація локальних нормативно-правових актів / В. В. Форманюк // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 68. – С. 187.
- ²⁹ Руденко М. П. Локальне регулювання внутрішньогосподарських відносин: сутність та принципи / М. П. Руденко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – № 38. – Т. 1. – С. 109. – (Серія «Право»).

Резюме

Гончаренко О. М. Щодо співставного аналізу саморегулювання господарської діяльності.

У статті проведено співставний аналіз поняття «саморегулювання господарської діяльності» із іншими дефініціями, які застосовуються при визначенні особливостей правового регулювання у господарській діяльності: договірне регулювання, внутрішнє регулювання, «м'яке право», індивідуальне регулювання, локальне регулювання, автономне регулювання, недержавне регулювання, приватноправове регулювання, децентралізоване, диспозитивне правове регулювання.

Ключові слова: саморегулювання господарської діяльності, внутрішнє регулювання, «м'яке право», індивідуальне регулювання, локальне регулювання, автономне регулювання, приватноправове регулювання.

Резюме

Гончаренко Е. Н. Относительно сопоставительного анализа саморегулирования хозяйственной деятельности.

В статье проведен сопоставимый анализ понятия «саморегулирование хозяйственной деятельности» с другими дефинициями, которые применяются при определении особенностей правового регулирования в хозяйственной деятельности: договорное регулирование, внутреннее регулирование, «мягкое право», индивидуальное регулирование, локальное регулирование, автономное регулирование, негосударственное регулирование, частноправовое регулирование, децентрализованное, диспозитивные правовое регулирование.

Ключевые слова: саморегулирование хозяйственной деятельности, внутреннее регулирование, «мягкое право», индивидуальное регулирование, локальное регулирование, автономное регулирование, частноправовое регулирование.

Summary

Goncharenko O. Comparative analysis of self-regulation of economic activity.

In the article the comparative analysis the concept of «self-regulation of economic activity» with other definitions that are used in determining the characteristics of legal regulation of economic activity: contractual regulation, internal regulation, «soft law», individual regulation, local regulations, autonomous regulations, non-state regulation, regulation of private, decentralized, discretionary regulation.

Key words: self-regulation of economic activities, internal regulation «soft law», individual regulation, local regulation, self-regulation of private regulation.

УДК 346.14

М. В. ГРИГОРЧУК

Мирослав Васильович Григорчук, кандидат юридичних наук, здобувач Інституту економіко-правових досліджень НАН України

ЗНАЧЕННЯ СУДОВОГО ЗАХИСТУ В УТВЕРДЖЕННІ КОНСТИТУЦІЙНИХ ЗАСАД ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Конституцією України визначено основоположний принцип політики держави в сфері забезпечення прав людини і громадянина, згідно з яким людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави¹.

Закріплення в Конституції України соціального і правового принципів держави передбачає всю повноту політичних, соціально-економічних, культурних та інших прав і свобод людини і громадянина. Відтак,

© М. В. Григорчук, 2016